

Igor Zabel

Resnični zgodbi z ljubljanskega mestnega avtobusa

1. Oblačen dan

To niso srečni časi, takrat ko poskušam priti gor, na avtobus, glava me grozno boli, zunaj je svinjski sneg, kot bi bil ves prežvečen, "špljuc" brizga naokrog od avtomobilskih koles, slabo mi je, glava me boli, prostori med hišnimi strehami so zabutani z oblaki do oken.

Suvajo me v hrbet in rit s komolci, košarami, cekarji, torbami, pestmi, dlanmi, ko rinemo gor, tiščijo mi marele v čevelj, umazana, svinjsko mrzla mokrota mi udari skoz nogavico, jaz potem tudi rinem naprej, v hrbte pred sabo, zdi se mi, da slišim spredaj mrmranje protesta, mehurčke sline skoz špranje v smrdljivih razmajanih zobeh o tem, kdo rine, kam rine; ampak nobeden se ne obrne, nobeden ne privzdigne glasu, nobeden nobenemu nič ne reče, vsi samo momljajo, po domače, načelno in usrano, ko rinemo, rinemo gor na avtobus.

Ta pa sploh ni poln, še zdaleč ne, to bi mogoče lahko vtilo človeku malo optimizma, v velikih krpah praznega prostora se razkrivajo tla iz rjavega linoleja, vsa mokra, posuta s kepicami cedečega se snega, pomešanega z blatom in umazanijo. Glava me boli, zadaj mi topo buta po njej, želodec mi stiska, občutek imam, da se bom skožlal, nujno, nujno bi se moral usesti, ampak seveda, noben stol ni prost, vsi čepijo na teh lesenih sedežih, ko da so prilepljeni, skoz slabost in ritem bolečine v glavi se mi zasveti toplo čustvo sovraštva do vseh teh smrdljivcev, ki tiščijo svoje usrane riti prav na vse stole v avtobusu, pestujejo marele in zabuljeno gledajo ven, v pocasto meglo, ki se vleče po ulicah, močno se trudijo, da oči ne bi po pomoti obrnili proti notranjosti avtobusa, in na obrazih imajo napet izraz, ki pravi: "Kako je to zanimivo, oh, kako je to zanimivo."

Še se malo oziram, v praznem upanju, da bom mogoče vseeno našel kak prazen prostor, jasno, vem, da je to iluzija, pa me nič ne stane, če vseeno malo pogledam, nisem se še prav namestil, ko dojamem, da sranja za danes še ni konec, sploh ne.

Vrata za izstop so bila do zdaj zaprta, zdaj jih naenkrat odprejo, noter vdre mrzli, z vodo in dimom prepojeni zrak s ceste, za njim udarita dva razreda otrok, drugi razred OŠ, pri zadnjih vratih jih baše gor izmozgana tršica, pri srednjih feminilen tovariš, kodrolasec v semiš jakni; kdo je šel plačat, ne vem, mogoče se peljejo zastonj, to me res nič ne briga. Zdaj je avtobus nenadoma nabutan, tal ni več videti, samo še froce in njihove pisane kape in bunde, tršica dela red, držite se, otroci, tukajle je še malo prostora, Petrček, pridi sem, Mojca, še malo se umakni, daj Darji prostor, vsi se primite; feminilni tovariš je bolj flegma, četverico uredi okrog droga, sam se tudi prime zanj.

Spredaj še vedno rinejo gor, glava me boli, v ušesih mi piska, mularija vrešči, pogovarjajo se, skupine treh ali štirih dvigajo pogovor v učinkovitih crescendih do vreščanja, in ko upade glas eni taki skupini, začne pospeševati druga, včasih eksplodira kako sporočilo za tršico, eden za drugim se vključujejo v ta tok obvestil, vsak ji hoče povedati svoje z malo močnejšim glasom in prevpiti vse pred sabo, potem šofer zapre vrata, avtobus sune, ko spelje s postajališča.

Speljava, suva, promet je gost, ustavljati se mora, kadar hoče potem spet pognati, najprej melje sneg, koplje, potem naenkrat spet sune, potegne, gremo do naslednjega sunka, do naslednjega kratkega zabremzanja pred kakšnim semaforom, v kakšnem prometnem zamašku, tako ves čas, od ene postaje do druge, bremsa, pa spet poganja, tako se premikamo skoz sivi dan. Včasih nas vrže naprej, včasih nazaj, želodec mi meče z enega konca telesa na drugega in nazaj, kot po nekakšni pikčasti megli, ki pekoče reže po vsej notranjosti, po glavi mi utripajo debele boleče žile, v ušesih mi šumi, ko poslušam mularijo, kako se dere; to res niso srečni časi.

2. Sončen dan

Lep dan je bil, sončen, pa ne prevroč, lepo ravno prav. Avtobus tudi ni bil preveč nabasan. Ravno toliko je bil poln, da ni bilo dolgčas. Res, to vliva človeku optimizem.

"Nene. Ne, če je v službi, mu nobeden nič ne reče. Če je v Ljubljani, ne, v službi, ma lahko kavbojke. Je lahko oblečen, kakor če. No, saj itak nosi kavbojke za v službo, če gre v biro, ne. Ampak so pa rekli, če pa grejo takole v tovarno, sklepat pogodbe, veš, podpisovat, takrat se pa mora napraviti. V službi, so rekli, je vseeno. Tam kar kavbojke nosi. Ampak če pa morajo takole uradno kam it, so pa rekli, da se pričakuje solidna obleka."

Ja, res je revica, kot se izkaže. Tako mu je morala pripraviti tako solidno obleko, ker sam si je itak ne bi znal. V bistvu ne bi zmožel najti niti enih štumfov, da bi nekako šli k obleki. "Ne, saj prav za v fabriko je vzel kavbojke s sabo. Ne bo menda po fabriki hodil v obleki. Ne?" Ta retorični "ne?" je namenjen njenemu sogovorniku,

če mu lahko tako rečemo, ker ta tip sploh nič ne govori. Je kar tiho, ves čas, še potem, naprej, včasih se malo zareži, ne na glas: "hehehehehe", včasih zagode: "jajaja", včasih pa celo: "jajarazumemja". Njegova najdaljša izjava je bila: "Ja, saj veš, tko je, ne."

Zdaj, ko sem se poučil, kakšne so razmere v Biroju, kar se oblačenja tiče, ko vem, kdaj se lahko nosijo kavbojke, kdaj pa se pričakuje solidna obleka, moja pozornost malo uplahne. Žal. Kajti ko se spet prebudi, pozornost, je dama, ki medtem ni nehala govoriti, prešla na oblačilne navade svojega dedca nasploh, ne samo glede na Biro. In kot vse kaže, so te navade res grozne.

"Grozno, on pa obleke. Ma nima, a razumeš, tolkle občutka," (pokaže s prsti: zelo zelo malo), "tolkle občutka nima, da bi se normalno oblekel. Ja, saj mu pravim, zmeraj, ja ti pa znaš. Kar rečem mu: ja ti pa znaš. Ker ti si sploh mislit ne moreš, kako je ta človek težak." Premolk. "Kadar gre kupovat obleke zase, razumeš, kupi ta prvi drek, ki mu pride pod roko. Še nikoli ni česa takega prinesel dam, da bi pol lahko nosil." Kot da nima svojih lastnih stvari zadosti za sekirat se, pa se mora ubadati še z njegovo garderobo. Avtobus rine proti mestu. "Če mu pa jaz kaj kupim, pa vse obgodrnja pa obšimfa, nič mu ni prav, vse obšimfa. Sem mu rekla, bi si pa sam kupil, ne, to pa ne, on pa sam ne bo po trgovinah hodil. Če bi ti vedel, kaj ta človek privleče dam, kadar gre slučajno," (s poudarkom: slučajno!), "sam v štacuno. Nosi pa pol samo tisto, kar mu jaz prinesem. Samo tisto nosi. Da ti veš, kaj je zadnjič privlekel, take kopalne hlače, jaz sem se začela kar režat, sem mu rekla, ja ti pa znaš kupovat oslarije, a veš, kake so ble, take drekasto rjave barve, pa še tako trapasto krojene, spredaj so mele tako kot en žakelj, pa prav to ti gre kupit, take drek rjave hlače, prav drek rjave, grozn, ti rečem, grozn(!), jasno, ta prvo stvar je zagrabil, ki mu je pod roke prišla, sem mu rekla, si jih ja pomeril, kje pa, dej no mir, on pride, kupi ta prvo stvar, da bi kaj meril, ni govora, sem mu rekla, enkrat jih boš oblekel, pa nikol več, ti ne bodo všeč, je rekel, jih bom pa Tomažu dal, daj mu, daj, sem rekla, ko si tolk neumen."

Njen sogovornik (?) posluša, se samozadovoljno reži, ta ostareli plejboj lepo zagorele kože, ponosen, da je ostal v formi, ponosen na svoje elegantne ozke hlače, ki se mu zajedajo globoko v rit in med jajca, ponosen, da ima še vedno lep uspeh pri ženskah srednjih let in vprašljive inteligence, ki se lepijo na njegove medeno rjave brke in ostro začrtani obraz.

"Ti, in nikoli nič ne pomeri, če kaj kupuje. Zadnjič je privlekel dam ene hlače, madona, komaj jih je gor spravil; sem mu rekla, a nisi nič pomeril, kje pa, on že ne bo meril, sem mu rekla, poglej, ko so ti premajhne, pejd jih zamenjat, ne, to pa ne, samo poglej, sem mu rekla, enkrat ti jih operem, pa jih ne boš več na rit spravil, pravi: jih bom pa Tomažu dal; ja, kar daj mu jih, kar šenkaj mu tristo petdeset jurjev. Madona, a veš, jaz mu kar rečem, ti si pa majstor, ti pa znaš. Njemu pa kar tlele noter, tlele pa ven." Kako jo razganja sveti bes, če se spomni neumnosti svojega moža, njegovih drek rjavih kopalk in njegovih poskusov nakupa poletne obutve: "Zadnjič je šel kupit ene čevlje za poleti. In a veš ti, kaj je prinesel, jaz sem se morala kar režat, hehehe, je prinesel, hehehe, take frančiškajarske čevlje, kvapavem kako jim pravijo,

nanule menda ali kako, take čevlje, grozn, ti rečem, za posrat. Sem mu rekla, kaj si pa spet privlekel dam, a boš v takih frančiškajnerskih čevljih okrog hodil, pravi: saj niso bli dragi, sem mu rekla, za stran vršt so bli čist dost dragi, ker jih lahko glih samo stran vržeš."

Ampak najhujša stvar sledi na koncu. Vizijo gospoda inženirja v drek rjavih kopalkah in frančiškajnerskih čevljih, vizijo gospoda inženirja, ki kar naprej kupuje čevlje ("ziher jih ima že osemnajst parov, več kot jaz, nosi pa samo kake tri ali štiri") kot pika na i dopolni in hkrati prekrije vizija gospoda inženirja, ki se odpravlja v službo (ne vem, kam, v Biro ali v fabriko? če v fabriko, kako se more tako grozno napraviti? če v Biro, od kod ta presenečenost?) in je tako napravljen, da je reakcija njegovih otrok naravnost pretresljiva: "A veš ti, kaj so mu otroci rekli - oči, samo še tak šopek ti manjka spredi na glavi, pa boš cel panker. Jaz sem se morala tko režat. Cel panker boš, samo še šopek ti manjka. Dejdejdej, dec srednjih let pa panker. A veš, zdaj oni temu rečejo šop, ne čop. Ti povem, da je bil res tak..." (Zgovoren premolk.)

In tako se avtobus ustavi na neki postaji v središču mesta, fina dama in ostareli plejboj izstopita v sončni dan, avtobus potegne, dan je poln optimizma, zdaj imam dosti snovi za razmišljanje, še dolgo mi odzvanja njen ostrri glas v ušesih: "Sem mu rekla, poglej no, saj so ti premajhne, jih boš šel ja zamenjat, ne, on že ne, kje pa, a veš kaj je rekel? kar ti jih pejd zamenjat, saj ti praviš, da so premajhne, ja jaz pa ne bom hodila tvojih hlač zamenjvat, sem mu rekla, pa nič, kva se pa pol usajaš. Sem ga vprašala: a si jih sploh pomeril, kje pa, kar tako jih je vzel, ta prve, ki so mu prišle v roko, ampak zamenjat jih pa ne bo nesel, sem mu rekla, ja a ne vidiš, da so ti premajhne, enkrat ti jih operem, pa jih ne boš več na rit spravil, je rekel: jih bom pa Tomažu dal, kar daj mu jih, sem rekla, kar šenkaj mu tristo petdeset jurjev."